

KARDİYOLOJİ PRATİĞİNDE RAMAZAN

**KALP HASTALARINDA
KLİNİK SENARYOLARLA RİSK ANALİZİ
VE ORUÇ REHBERİ**

Editörler:

Doç. Dr. Sinem Çakal

Prof. Dr. Mehdi Zoghi

Kalp Hastaları Ramazan'da Oruç Tutabilir mi?

'Kalp hastaları, oruç tutabilir mi?' sorusunun cevabı **hastalığın durumuna göre değişir**. Her kalp hastası için aynı cevap geçerli değildir.

Genel kural şudur:

- **Hastalığınız kontrol altındaysa ve son aylarda ciddi bir sorun yaşamadıysanız genellikle oruç tutabilirsiniz.**
- **Yakın zamanda kalp krizi, hastaneye yatış veya ciddi ritm bozukluğu, ilerlemiş kalp yetmezliği varsa oruç tutması çok önerilmez.**

Oruç Tutabilecek Hastalar

Tansiyonu Kontrol Altında Olan hastalar

- Hasta tansiyon ilaçlarını düzenli kullanıyorsa
  - Evdeki tansiyon ölçümleri normalse (110/70 mmhg 120-80mmhg)
  - Son aylarda hipertansif kriz yaşamadıysa
- Genellikle ilaç saatleri sahur ve iftara göre ayarlanabilir.

Damar Tıkanıklığı Öyküsü Olan Ama Şu Anda Şikayeti Olmayan Hastalar

- Hastanın aktif göğüs ağrısı yoksa
  - Son 3 ayda kalp krizi geçirmediyse, bypass olmadıysa, stent takılmadıysa
  - Doktor kontrolünde hasta stabilse
- Bu hastalar genelde oruç tutabilir. ilaç saatleri sahur ve iftara göre ayarlanabilir

Hafif Kalp Yetmezliği Olanlar

- 2 kat merdiveni rahat inip çıkıyorsa
- Son aylarda hastaneye yatmamışsa

Sıvı kaybına, tansiyonda düşmeye dikkat ederek oruç tutmayı deneyebilir. Semptomlarında kötüleşme olursa mutlaka doktor kontrolüne giderek oruca devam edip etmemeye doktor kontrolüne göre karar verebilir

Ritim Bozukluğu Olan Ama Dengede ve Kontrol Altında Olanlar

- Çarpıntı kontrol altındaysa
- Baş dönmesi, bayılma, denge kaybı, nefes darlığı, göğüs ağrısı yoksa
- Kan sulandırıcı ilaç düzenli alınabiliyorsa

Genellikle oruç tutabilirler.

Dikkat Etmesi Gereken Hastalar

Aşağıdaki hastalar mutlaka doktoruna danışmalıdır:

- Orta derecede kalp yetmezliği olanlar
- Birden fazla tansiyon ilacı kullananlar
- Şeker hastalığı, böbrek hastalığı ve kalp hastalığı birlikte olanlar
- Yakın zamanda anjiyo veya stent takılanlar

Bu grupta bazen oruç tutulabilir ama yakın takip gerekir.

Oruç Tutmaması Gereken Hastalar:

Son 3 Ayda Kalp Krizi Geçirenler

Yeni stent takılanlar veya devam eden göğüs ağrısı olanlar oruç tutmamalıdır.

İleri Kalp Yetmezliği Olanlar

- Nefes darlığı belirginse
  - Sık hastaneye yatış varsa
  - Yüksek doz idrar söktürücü kullanıyorsa
- Oruç ciddi risk oluşturabilir.

KontROLSÜZ YÜKSEK TANSİYON

- Tansiyon çok yüksek seyrediyorsa, 3 ve daha fazla tansiyon ilacı kullanmasına rağmen tansiyon dengede değilse, sık acil başvurusu varsa oruç tutmamalıdır.

Sık Bayılma, Ciddi Ritim Bozukluğu Olanlar

ŞEKERİ KONTROLSÜZ OLAN VE SIK DÜŞEN ŞEKER YAŞAYAN HASTALAR

İleri böbrek yetmezliğine kalp hastalığı eşlik eden hastalar

Önemli Hatırlatmalar:

- Oruç sırasında **aşırı susuz kalmak kalp hastaları için risklidir.**
- İftarda aşırı ve ağır yemek kalbi zorlayabilir.
- Göğüs ağrısı, nefes darlığı, bayılma olursa **oruç hemen bozulmalıdır.**
- En doğru karar **kişisel doktor kontrolüyle verilir.**

Kısaca

Durum	Oruç
Hastalık kontrol altında	Genelde tutabilir
Son aylarda ciddi kardiyak olay varsa	Tutmamalı
İleri kalp yetmezliği varsa	Tutmamalı
Tansiyon kontrol altındaysa	Tutabilir

Klinik Senaryolarla Risk Analizi:

(20 farklı klinikteki hastanın oruç tutması açısından değerlendirilmesi)

1. Kontrollü Hipertansiyon Hastası (Ahmet Bey, 55 yaşında)

- Ahmet Bey 5 yıldır tansiyon hastası. Günde bir kez sabahları tansiyon ilacı alıyor. Ev ölçümleri stabil (125/75 mmHg). Başka bir şikâyeti yok.
- Karar:** Oruç Tutabilir.
- Neden:** İlaç saati iftar vaktine kaydırılabilir. Vücut bu değişikliği tolere edebilir.

2. Yeni Stent Takılmış Hasta (Mehmet Bey, 60 yaşında)

- Mehmet Bey 2 ay önce göğüs ağrısı ile hastaneye yatmış ve ana damarına stent takılmış. Şu an çift kan sulandırıcı ve kolesterol ilacı kullanıyor.
- Karar:** Oruç Tutması uygun değildir
- Neden:** Stentin tıkanmaması için kanın akışkanlığı hayati önemdedir. Uzun süreli susuzluk pıhtı riskini (stent trombozu) artırır.

3. Stabil Olmayan Göğüs Ağrısı / Angina (Ayşe Hanım, 68 yaşında)

- Ayşe Hanım, bazen ev işi yaparken bazen de dinlenirken göğsünde sıkışma hissediyor. Dil altı ilaçlara ihtiyaç duyuyor.
- Karar:** Oruç Tutması uygun değildir
- Neden:** Kalp kası yeterli oksijen alamıyor. Açlık ve susuzluğun yarattığı metabolik stres, durumu ani bir kalp krizine çevirebilir.

4. Evre 2 Kalp Yetersizliği (Can Bey, 50 yaşında)

- Can Bey'in kalp kasılma gücü EF=%40 seviyesinde. Günlük aktivitelerinde kısıtlanma yok, ancak hafif idrar söktürücü kullanıyor. Ödemi yok.
- Karar: Riskli** (Doktorun Yakın Takibi Şart)
- Neden:** İdrar söktürücü ilaçlar vücuttan sıvı ve tuz atar. Uzun süreli susuzlukta böbrek fonksiyonları hızla bozulabilir. İlaç saati ve sıvı dengesi uzman doktor tarafından milimetrik olarak ayarlanmalıdır.

5. Ağır Kalp Yetersizliği ve Ödem (Fatma Hanım, 75 yaşında)

- Fatma Hanım geceleri yastığını yükseltmeden uyuyamıyor, ayak bileklerinde ciddi şişlikler var. Günde 2 defa doz idrar söktürücü içiyor.
- Karar:** Oruç Tutamaz.
- Neden:** İdrar söktürücü ilaçlar vücuttan su atar. Oruçla birlikte gelişen susuzluk, böbreklerin iflas etmesine ve kalp yükünün tehlikeli boyutta artmasına neden olur.

6. Metalik Kapak ve Warfmadin Kullanımı (Murat Bey, 45 yaşında)

- Murat Bey 10 yıl önce aort kapağı değişimi ameliyatı olmuş. Kanın pıhtılaşma değerini (INR) sabit tutmak için her gün Warfmadin kullanıyor.
- Karar:** Riskli ve Oruç Tutmaması Önerilir.
- Neden:** Beslenme düzenindeki radikal değişiklikler (yeşil sebze tüketimi, uzun açlık) INR değerini bozar. Bu durum ya kapağın pıhtıyla tıkanmasına ya da beyin kanamasına yol açabilir.

7. Dirençli Hipertansiyon

- Üç veya daha fazla ilaç kullanmasına rağmen tansiyonu yüksek seyreden hasta.
- Karar:** Oruç Tutması çok uygun değil
- Neden:** Gün içi tansiyon dalgalanmaları inme (felç) veya kalp krizi riskini çok yükseltir.

8. Hipertrofik Kardiyomiyopati (Burak Bey, 30 yaşında)

- Kalp kasında genetik bir kalınlaşma mevcut. Efor sırasında tansiyonu düşmeye meyilli ve ritim bozukluğu riski var.
- Karar:** Oruç Tutamaz.
- Neden:** Bu hastalıkta kalbin doluşu sıvı miktarına çok bağımlıdır. Uzun süreli susuzluk (dehidratasyon), kalp çıkım yolunda tıkanıklığı artırarak ani bayılma ve hayati risk doğurabilir.

Klinik Senaryolarla Risk Analizi:

(20 farklı klinikteki hastanın oruç tutması açısından değerlendirilmesi)

9. Ciddi Aort Darlığı (Doğan Bey, 30 yaşında)

- Kalp çıkış kapağında ileri derecede daralma olan hasta.
- **Karar:** Oruç Tutamaz.
- **Neden:** Susuzluğa bağlı tansiyon düşüşü, bu hastalarda kalbin beslenmesini aniden durdurarak bayılma veya ani ölüme neden olabilir.

10. Yeni Stent Takılmış Hasta- İlk 3 Ay (Mehmet Bey, 60 yaşında)

- 2 ay önce kalp krizi geçirmiş ve ana damarına stent takılmış. Şu an çift kan sulandırıcı kullanıyor.
- **Karar:** Oruç Tutamaz.
- **Neden:** Stentin "tromboz" (pıhtı ile tıkanma) riski ilk aylarda çok yüksektir. Susuzluk sonucu kanın akışkanlığının azalması, stenti tıkayarak yeni bir krizi tetikleyebilir.

11. Akut Miyokardit veya Perikardit (Nejla Hanım, 47 yaşında)

- Kalp kası veya zarı iltihabı teşhisi konulmuş, tedavisi süren hasta.
- **Karar:** Oruç tutamaz
- **Neden:** Aktif enflamasyon döneminde vücudun hidrasyon (su) ve düzenli enerjiye ihtiyacı vardır.

12. Hiperlipidemi (Yüksek Kolesterol) (İlker Bey, 60 yaşında)

- Sadece kolesterol yüksekliği olan ve statin grubu ilaç kullanan hasta.
- **Karar:** Oruç Tutabilir
- **Neden:** İlaç gece (iftardan sonra) alınabilir. Uygun bir diyetle oruç, kan yağlarını olumlu etkiler.

13. Yeni Bypass Ameliyatı (Ali Bey, 58 yaşında)

- 1 ay önce açık kalp ameliyatı (Bypass) geçirdi. Yaraları henüz tam iyileşmedi ve nekahat döneminde.
- **Karar:** Oruç Tutamaz
- **Neden:** Ameliyat sonrası doku iyileşmesi ve ilaç dengesi için düzenli protein, sıvı ve kalori alımı kritiktir. Vücut bu dönemde oruç stresini kaldıramaz.

14. Atriyal Fibrilasyon - Hızlı Yanıtlı (Selin Hanım, 52 yaşında)

- Kalp ritmi çok düzensiz ve bazen dakikada 120'nin üzerine çıkıyor. Ritim kontrolü için gün içine yayılmış 3 doz ilaç alıyor.
- **Karar:** Oruç Tutamaz
- **Neden:** Günlük 3 doz ilaç kullanımında doz aralıklarının açılması, ritmin kontrolden çıkmasına ve kalbin yorulmasına/pıhtı atmasına neden olabilir.

15. Akut Derin Ven Trombozu (DVT)

- **Durum:** Bacak damarlarında yeni oluşmuş pıhtı olan hasta.
- **Karar:** Oruç Tutamaz.
- **Neden:** Tedavi sürecinde kanın akışkanlığının korunması hayati önemdedir; susuzluk pıhtının ilerlemesine neden olabilir.

16. Kalıcı Kalp Pili (Pacemaker) Olan Hasta (Cemil Bey, 22 yaşında)

- **Durum:** Kalbinde ritim düzenleyici pil takılı olan hasta.
- **Karar:** Oruç Tutabilir
- **Neden:** Pilin çalışması açlıktan etkilenmez; ancak pil takılma nedeni ağır kalp yetmezliği ise o duruma göre karar verilir.

17. Pulmoner Hipertansiyon - Akciğer Tansiyonu (Leyla Hanım, 48 yaşında)

- Akciğer damar basıncı çok yüksek. Küçük bir eforla bile nefesi kesiliyor ve oksijen desteği alıyor.
- **Karar:** Oruç Tutamaz
- **Neden:** Sağ kalp yetmezliği riski çok yüksektir. Sıvı dengesindeki en ufak bir sapma, kalbin sağ tarafının tamamen durmasına yol açabilir.

Klinik Senaryolarla Risk Analizi:

(20 farklı klinikteki hastanın oruç tutması açısından değerlendirilmesi)

18. Diyabetik Kardiyomiyopati ve Kronik Böbrek Yetmezliği (Kemal Bey, 65 yaşında)

- Hem şeker hastalığına bağlı kalp kası zayıflığı var hem de böbrek değerleri sınırda seyrediyor.
- **Karar:** Oruç Tutamaz
- **Neden:** Açlık ve susuzluk, şeker-böbrek-kalp üçlüsünü aynı anda bozar. Böbrek yetmezliğinin ilerlemesi kalp yetmezliğini de ölümcül hale getirebilir.

19. Sık Tekrarlayan Senkop – Bayılma (Buse Hanım, 22 yaşında)

- Kalp hızı veya tansiyon düşüklüğüne bağlı, nedeni tam açıklanamayan bayılma atakları geçiriyor.
- **Karar:** Oruç Tutamaz.
- **Neden:** Uzun süreli susuzluk ve kan şekerinin düşmesi bayılma eşiğini çok aşağı çeker. Hasta ciddi fiziksel yaralanmalar yaşayabilir.

20. Kalp Destek Cihazı veya Nakil Bekleme (Rıza Bey, 55 yaşında)

- Kalp yetmezliği son evrede. Göğsüne takılı bir destek cihazı (LVAD) ile yaşıyor veya nakil listesinde.
- **Karar:** Kesinlikle Oruç Tutamaz
- **Neden:** Bu hastaların yaşamı 24 saat boyunca kesintisiz sıvı, ilaç ve enerji desteğine bağlıdır. Açlık veya susuzluk doğrudan hayati kayıpla sonuçlanabilir.

Vaka Senaryolarıyla Risk ve Karar Analizi:

Vaka Senaryosu	Risk	Karar	Neden?
Kontrollü Tansiyon	✓	Evet	İlaç saati sahur/iftar olarak düzenlenebilir.
Yeni Stent (İlk 6 Ay)	✗	Hayır	Damarın pıhtıyla tıkanma riski çok yüksektir.
Dinlenme Halinde Göğüs Ağrısı	✗	Hayır	Kalp krizi öncesi "istikrarsız" dönemdedir.
Hafif Kalp Yetmezliği	!	Soru İşareti	Şikayeti yoksa ve doktoru onaylarsa tutabilir.
Ciddi Kalp Yetmezliği	✗	Hayır	Susuzluk böbreği, iftar yükü kalbi durdurabilir.
Metal Kapak + warfmadin)	✗	Hayır	Kan sulandırıcı dengesi (INR) bozulursa felç yapabilir.
Ara Sıra Olan Çarpıntı	✓	Evet	Kafein kısıtlaması ile risk oluşturmaz.
Dirençli Tansiyon	✗	Hayır	Gün içindeki oynamalar beyin kanaması tetikleyebilir.
Bacak Damar Tıkanıklığı	✓	Evet	Hayati organ riski düşüktür; sıvı alımı önemlidir.
Kalp Pili	✓	Evet	Pilin çalışması aklıktan etkilenmez.
Kalp Kapak Tamiri (Biyolojik)	✓	Evet	Ameliyat üzerinden 1 yıl geçmişse tutabilir.
Ciddi Aort Darlığı	✗	Hayır	Kan basıncı düşerse bayılma ve ani ölüm riski vardır.
Sadece Kolesterolü Yüksek	✓	Evet	İftar menüsü sağlıklı seçilirse oruç faydalı bile olabilir.
Akut Miyokardit	✗	Hayır	Kalp kası iltihabı varken vücut strese sokulmamalıdır.
Pulmoner Hipertansiyon	✗	Hayır	Akciğer tansiyonu susuzluğa hiç tolerans göstermez.
İlaçsız İzlenen Kapak Kaçağı	✓	Evet	Kalpde büyüme yoksa oruç tutmaya engel değildir.
Varis ve Venöz Yetmezlik	✓	Evet	Uzun süre ayakta kalmamak kaydıyla tutulabilir.
Diyabete bağlı kalp hastalığı	✗	Hayır	Hem şeker hem kalp ilacı dengesi açken çok zordur.
Doğumsal Kalp Deliği	✓	Evet	Kalpde yüklenme yapmıyorsa risk taşımaz.
Şok Cihazlı PİL (ICD)	!	Soru İşareti	Şok geçmişi varsa risklidir; doktor onayı şarttır.

✓ Yeşil Işık: Oruç tutabilir (Doktoruna danışarak).

! Sarı Işık: Riskli, sadece doktoru çok sıkı onay verirse tutabilir.

✗ Kırmızı Işık: Oruç tutması hayati risk taşır

Kaynaklar

- Perk G, et al. The effect of the fast of Ramadan on ambulatory blood pressure in treated hypertensives. J Hum Hypertens. 2001 Oct;15(10):723-5.
- Chamsi-Pasha H, et al. The effect of fasting in Ramadan on patients with heart disease. Saudi Med J. 2004.
- Hassanein M, et al. Assessment of risk of fasting during Ramadan under optimal diabetes care, in high-risk patients with diabetes and coronary heart disease through the use of FreeStyle Libre flash continuous glucose monitor (FSL-CGMS).Diabetes Res Clin Pract. 2019.
- Abazid RM, et al. Effects of Ramadan fasting on the symptoms of chronic heart failure. Saudi Med J. 2018 Apr;39(4):395-400.
- Ahmet Taha et al. Recommendations for Ramadan fasting to patients with cardiovascular diseases; Turkish Society of Cardiology consensus report. Anatol J Cardiol 2021; 25(5): 284-293.
- Akhtar AM, et al. Ramadan fasting: recommendations for patients with cardiovascular disease. Heart. 2022 Feb;108(4):258-265.
- Ben Ahmed H, et al. Impact of Ramadan fasting on lipid profile and cardiovascular risk factors in patients with stable coronary artery disease. Ann Cardiol Angeiol (Paris). 2022 Feb;71(1):36-40.
- Al Suwaidi J, et al. Impact of fasting in Ramadan in patients with cardiac disease. Saudi Med J. 2005 Oct;26(10):1579-83.
- Temizhan A, et al. The effects of Ramadan fasting on blood lipid levels. Am J Med. 2000 Sep;109(4):341-2.
- Khan IA. Coronary artery disease and diabetes- Management during Ramadan. J Pak Med Assoc. 2015 May;65(5 Suppl 1): S62-4.
- Chamsi-Pasha M, Chamsi-Pasha H. The cardiac patient in Ramadan. Avicenna J Med. 2016 Apr-Jun;6(2):33-8.
- Temizhan A, et al. Is there any effect of Ramadan fasting on acute coronary heart disease events? Int J Cardiol. 1999 Jul 31;70(2):149-53.
- Mousavi M, et al. Ramadan fast in patients with coronary artery disease. Iran Red Crescent Med J. 2014 Dec 8;16(12): e7887.

 KV GÜNDEM
AKADEMİ 2026